

CAMÓS

Camós és un petit poble que es troba a la vall del riu Matamors, al sud-oest de la comarca del Pla de l'Estany. Des de Banyoles, ens hem de dirigir al sud fins a Palol de Revardit i, un cop allà, seguir la carretera GIV-5147 per arribar a Camós, situat a uns 4 km. Actualment, Camós disposa d'un nucli urbà i de diverses masies disseminades pel terme municipal. Les tres esglésies romàniques que es conserven al municipi –Sant Vicenç i Santa Maria, totes dues parroquials, i l'ermita de Santa Magdalena– estan allunyades del nucli del poble.

La població de *Camonos*, documentada des del 1019, es trobava en època romànica en una situació limítrofa entre els comtats de Girona i Besalú, i la pertinença del poble a un comtat o a l'altre no sempre queda ben establerta en la documentació. La majoria de les notícies medievals sobre el poble fan referència a alguna de les esglésies; en època tardana, el 1372, es registra la venda dels drets de bovatge al lloc per part del rei Pere el Cerimoniós.

Església de Sant Vicenç

L'ESGLÉSIA DE SANT VICENÇ DE CAMÓS es troba força allunyada del nucli urbà, al costat del cementiri i un petit grup de cases. Per arribar-hi cal seguir la carretera que va des de Palol de Revardit fins a Camós. Un cop allà, a mà esquerra se senyalitza un camí asfaltat que cal continuar durant 500 m, fins a arribar a un encreuament; seguidament, cal enfilars la pista forestal seguint les indicacions de l'Hotel Sala Camós, que arriben fins a l'església.

La primera notícia històrica de *Sancti Vicentii de Camonos* es remunta a l'any 1058, quan el temple, juntament amb altres esglésies i capelles properes, va ser restituit per la comtessa Ermessenda de Barcelona a Berenguer Guifré, bisbe de Girona. No s'ha conservat cap més documentació d'època romànica. Posteriorment, els anys 1427 i 1428, els grans terratrèmols registrats a Catalunya van afectar notablement l'església, com tantes altres construccions de la zona. Després d'aquests terratrèmols, el temple va requerir una gran remodelació, que es va dur a terme en el segle XVI. Les úniques restes romàniques que encara es poden contemplar a l'edifici actual es troben als carreus de la part baixa del mur sud, així com en els fonaments del campanar, situat al costat nord. Aquest aparell és de pedres grans i ben treballades. Malgrat que no es pot afirmar que la seva disposició sigui l'original, sí que se'n pot observar la reutilització. La resta dels elements de l'església pertanyen a la remodelació moderna.

Les exigües restes conservades dificulten el treball de datació de l'església primitiva. L'esment documental del 1058 ens podria fer pensar que en aquesta data el temple ja estava edificat, i l'anàlisi de l'escàs aparell original que s'ha conservat no contradiu una datació en el segle XI, però potser es podria

Vista des del costat oest

Façana sud

endarrerir fins a la segona meitat de la centúria. D'altra banda, a pocs metres de l'església hi ha un edifici d'origen medieval, però molt reformat, que es coneix com sala Camós o torre Camós, que actualment és un hotel i que durant l'edat mitjana va ser un edifici civil. La seva estructura conserva alguns elements medievals originals, sobretot d'època gòtica, en particular una sèrie de finestres geminades.

Text i fotos: LGM

Bibliografia

CATALUNYA ROMÀNICA, 1984-1998, V, p. 404; CONSTANS I SERRATS, L., 1985-1993, I, p. 92, II, p. 344; COROMINES I PLANELLAS, J. M. i MARQUÉS CASANOVAS, J., 1967-1978, III, pp. 35-37; MONSALVATJE Y FOSSAS, F., 1889-1919, XVIII, pp. 64-65; PALMADA AUGUET, G. et alii, 2005, p. 197.

Església de Santa Magdalena de Noves

LA PETITA ERMITA DE SANTA MAGDALENA està situada sobre un turó, en els terrenys anomenats de Noves, a l'oest del terme municipal de Camós. Un cop situats al poble i travessat el riu Matamors, cal buscar les indicacions cap a l'església. La primera notícia documental que es conserva sobre els terrenys de Noves es remunta a l'any 1303, per la qual cosa no coneixem cap menció del lloc d'època romànica. Fins aquell any, el *Manso vocato de Novis* era propietat del jueu Mair i l'ermita formava part de les seves possessions. El document dona fe de la compra de la propietat per part de l'abat de Sant Esteve de Banyoles, Bernat de Vallespirans, que a més restitueix el culte a l'ermita.

Santa Magdalena de Noves, com les construccions veïnes de Sant Vicenç i Santa Maria de Camós, va quedar molt afectada pels terratrèmols del segle XV (1427 i 1428). Durant el segle XVI, l'església va ser reformada i, per a l'ocasió, es va encarregar un retaule pictòric que encara es conserva *in situ*; la historiografia considera que aquest interessant retaule, dedicat a la santa titular, a la Mare de Déu i a sant Valeri, es va haver d'executar entre els anys 1530 i 1570. L'ermita, que actualment pertany a la jurisdicció de Sant Vicenç de Camós, va ser restaurada el 1991-1992.

Tot i les nombroses reformes, Santa Magdalena de Noves conserva encara restes de la primitiva fàbrica romànica, almenys en el seu perímetre lateral, així com la planta de nau única coberta per una volta de canó lleugerament apuntada de l'edifici original. Actualment, el mur oriental —presidit pel retaule esmentat— és una simple testera plana, que va substituir l'absis romànic de planta semicircular, els fonaments del qual encara són visibles. A l'extrem oriental

Absidiola romànica

del mur nord s'obre una curiosa absidiola semicircular, d'altura mitjana, que sembla afegida posteriorment a la fàbrica original, encara que és difícil determinar quan exactament. La creença que es va construir *a posteriori* es fonamenta en el canvi d'aparell que presenta respecte a la resta de l'edifici, ja que està construïda amb una combinació de grans carreus de talla molt irregular i material de petites dimensions, tot unit amb morter abundant. En canvi, l'aparell de la construcció original està format per blocs calcaris irregulars de mida mitjana.

D'altra banda, a la façana occidental s'anteposa un pòrtic rectangular, obert pels laterals i cobert amb voltes d'aresta, al qual s'accedeix per una escala frontal. És plausible creure que aquest pòrtic es va afegir durant les reformes del segle XVI. Per sobre d'aquesta estructura, coronant l'església, se situa una enorme espadanya de dues grans obertures i coronament superior a manera de frontó. Possiblement, aquesta obra deu ser també d'època moderna, però no està documentada.

Els escassos vestigis originals dificulten la missió d'establir una cronologia per a l'edifici. La historiografia sol situar els seus orígens en el segle XI, però l'estudi de l'aparell inclina a situar-ne la construcció, en canvi, cap a finals del segle XII. Tot i això, la imatge actual que presenta l'edifici és conseqüència de les remodelacions del segle XVI, així com de les restauracions del segle XX.

Text i foto: LGM

Bibliografia

BUTINYÀ I TEIXIDÓ, I. i TUBERT I TULSA, A., 2009, p. 38; CATALUNYA ROMÀNICA, 1984-1998, V, p. 405; CONSTANS I SERRATS, L., 1985-1993, I, p. 93; COROMINES I PLANELLAS, J. M. i MARQUÉS CASANOVAS, J., 1967-1978, III, p. 38; MARQUÉS I PLANAGUMÀ, J. M., 2000, p. 59; MONSALVATJE Y FOSSAS, F., 1889-1919, XVIII, p. 140; PALMADA AUGUET, G. *et alii*, 2005, p. 199.